

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการ กับการจัดการกำไร โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชีและขนาดกิจการกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี 2547 โดยลักษณะของกลุ่มตัวอย่างตามที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้

1. ขนาดสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร
2. ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะข้อมูลโดยทั่วไปของปัจจัยที่ทำการศึกษา

ขนาดสำนักงานสอบบัญชี จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) คิดเป็นร้อยละ 66.5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และบริษัทจดทะเบียนที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) คิดเป็นร้อยละ 33.5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บริษัท สำนักงาน เอ็นส์ แอนด์ ยัง จำกัด

ขนาดกิจการ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ขนาดกิจการมีมูลค่าสูงสุดเท่ากับ 483923.51 ล้านบาท มูลค่าต่ำสุดเท่ากับ 19.40 ล้านบาท และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10147.364 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังพบว่า จำนวน 240 บริษัท มีมูลค่าขนาดกิจการต่ำกว่า 10,000 ล้านบาท คิด

เป็นร้อยละ 84.5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และมีมูลค่าขนาดกิจการสูงกว่า 10,000 ล้านบาท จำนวน 44 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 15.5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และขนาดกิจการที่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ให้บริการตรวจสอบบัญชีโดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดกิจการที่ใหญ่กว่าขนาดกิจการที่สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ให้บริการตรวจสอบบัญชี

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยพิจารณาวิเคราะห์ที่ละปัจจัย พบว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งแสดงว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร และขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานทั้ง 2 ข้อ ที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีจะมีทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร เป็นดังสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับขนาดกิจการ ถึงแม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร ซึ่งไม่ตรงตามทิศทางที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยพิจารณาวิเคราะห์หลายปัจจัยร่วมกัน พบว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% แต่ถ้าหากพิจารณา ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% จะมีนัยสำคัญทางสถิติ ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และตัวแปรควบคุมที่นำมาเข้าร่วมในการวิเคราะห์ พบว่า ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความเสี่ยงด้านการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปลี่ยนแปลงผลกำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% พบว่า การเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเพิ่มเติมเงื่อนไขในการวิเคราะห์ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) และกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) จากการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% สำหรับตัวแปรควบคุมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้แก่ หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร การเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร สำหรับ ความเสี่ยงด้านการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

จากการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% สำหรับตัวแปรควบคุมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร การเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร

ซึ่งจากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ถ้าพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) จะพบว่า ขนาดกิจการจะมีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร และถ้าพิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) จะพบว่า ขนาดกิจการจะไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร และในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไร ก็พบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) มีจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm)

สำหรับการวิเคราะห์การประเมินในแง่ความอ่อนไหว จะพบว่าขนาดสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% หรือ 90% ซึ่งตามแบบจำลองเดิมนั้น จะมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการวัดค่าตัวแปร โดยการวัดค่าในตัวแบบจำลอง Sensitivity Analysis อาจจะไม่ได้อ่อนถึงขนาดสำนักงานสอบบัญชีได้อย่างชัดเจนเพราะพิจารณาขนาดสำนักงานสอบบัญชี จากส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) โดยคำนวณจากสัดส่วนยอดขายของบริษัทที่สำนักงานสอบบัญชานั้นให้บริการต่อยอดขายรวมของทุกบริษัทในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งยอดขายผันแปรไปตามสถานะเศรษฐกิจ ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งผลการวิเคราะห์เหมือนกับตัวแบบจำลองเดิม นอกจากนี้ตัวแปรควบคุมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้แก่ หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร และการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% ตัวแปรควบคุมที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การเติบโตของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร สำหรับตัวแปรควบคุมอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ จะแยกการอภิปรายผลการวิจัยเป็นแต่ละปัจจัยที่มุ่งเน้นศึกษา เพื่อให้สามารถแยกประเด็นตามแต่ละสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการกับการจัดการกำไรสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ขนาดสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดสำนักงานสอบบัญชี เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการแบ่งสำนักงานสอบบัญชีออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) และ สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) แทนด้วยตัวแปร AUDIT ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Becker, Defond, Jambalvo and Subramanyan (1998) และ Francis, Maydew

and Sparks (1999) ที่พบว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร แม้ว่าผลการทดสอบจะตรงกับสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ แต่ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Imhoff ที่พบว่า นักวิเคราะห์ทางการเงินไม่เห็นว่าคุณภาพของผู้สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชี Big 8 และผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 8 แตกต่างกัน (1998, อ้างถึงใน วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548 : 10) นอกจากนี้ The American Institute of Certified Public Accountant ได้กล่าวว่าคุณภาพของการตรวจสอบบัญชีไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดสำนักงานสอบบัญชีแต่อย่างใด การที่กิจการยอมรับแต่เฉพาะงานบริการทางการตรวจสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี Big 6 แต่เพียงอย่างเดียว จึงเป็นการแบ่งแยกสำนักงานสอบบัญชีหลายแห่งที่มีขีดความสามารถในการให้บริการที่มีคุณภาพอย่างสิ้นเชิง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทุกคน ล้วนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานเดียวกันในการได้รับอนุญาตให้เข้ามาประกอบวิชาชีพและต้องมีการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี (2545, อ้างถึงใน วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548 : 10)

ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่าขนาดสำนักงานสอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร โดยตามความเห็นของผู้วิจัยคาดว่า อาจจะเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือบริษัทจดทะเบียน ซึ่งสำนักงานสอบบัญชีที่จะสามารถตรวจสอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนได้นั้นจะต้องเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในเรื่องคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) หรือ สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ก็ต้องผ่านมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ ความเข้มงวดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในการตรวจสอบความถูกต้องของการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่มีต่องบการเงินก็เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ต้องการเพิ่มมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ลงทุนในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นถ้าสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตรวจสอบพบว่าผู้สอบบัญชีรายใดแสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างไม่ถูกต้องตามที่ควรจะเป็น ก็จะทำการสั่งพักการให้ความเห็นชอบของผู้สอบบัญชีรายนั้น ซึ่งจากความเข้มงวดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับความถูกต้องของการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี จึงอาจจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีไม่กล้าที่จะละเลยในการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ปฏิบัติเกินขอบเขตที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้สามารถปฏิบัติ

ได้ เพราะอาจจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชี ถูกสั่งพักการปฏิบัติงาน เสียชื่อเสียงในการทำงาน และ อาจจะถึงขั้นถูกดำเนินคดี

นอกจากนี้ ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้ร่วมมือกับสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสำนักงานสอบบัญชีทุกแห่งมีระบบการควบคุมคุณภาพงาน (Quality Assurance) ของผู้สอบบัญชีทุกคนภายในสำนักงานสอบบัญชีเป็นอย่างดี โดยทางสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีการกลั่นกรองคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต(ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ข) ซึ่งผู้สอบบัญชีรายใดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาในการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้มงวดของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ต่อการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตนั้น ก็จะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีการปฏิบัติงานที่รอบคอบ และรัดกุมมากยิ่งขึ้น และเป็นส่วนช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินเกิดความมั่นใจในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ดียิ่งขึ้น

ขนาดกิจการ

ขนาดกิจการ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการวัดมูลค่ากิจการโดยใช้มูลค่าตลาดรวม(Market Capitalization) แทนด้วยตัวแปร SIZE ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kim,Liu and Rhee(2003) ที่พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร แม้ว่าการทดสอบจะไม่ตรงกับที่คาดการณ์ตามสมมติฐาน แต่ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งก็แสดงว่า ขนาดกิจการที่วัดค่าจากมูลค่าตลาดรวม(Market Capitalization) มีอิทธิพลที่จะทำให้การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าถ้าขนาดกิจการใหญ่ขึ้นผู้บริหารก็จะมีโอกาสในการจัดการกำไรมากขึ้น โดยตามความเห็นของผู้วิจัยคาดว่า อาจจะเนื่องมาจากการที่ขนาดกิจการยังมีขนาดใหญ่ก็จะมีรายการทางบัญชีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก็ย่อมเป็นการเพิ่มช่องทางให้แก่ผู้บริหารในการจัดการกำไร โดยอาศัยรายการทางบัญชีที่เป็นรายการคงค้างที่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ การที่กิจการมีขนาดใหญ่ ย่อมต้องเป็นที่ถูกจับตามองจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ 1.กลุ่มนักวิเคราะห์ ซึ่งจะทำการพยากรณ์ถึงผลการดำเนินงานของกิจการ และโดยทั่วไปในการตัดสินใจของนักลงทุนก็จะอาศัยข้อมูลจากนักวิเคราะห์ส่วนหนึ่ง ดังนั้น การที่กิจการถูกจับตามองจากนักวิเคราะห์ กิจการจึงมีความจำเป็นที่ต้องรักษาผลการดำเนินงานให้มีความสม่ำเสมอ เพื่อให้ นักวิเคราะห์มีความเชื่อมั่นในผลการดำเนินงานของบริษัทว่าจะไม่เกิดความผันผวน และจะได้พยากรณ์ผลการดำเนินงานของกิจการให้อยู่ในระดับที่ดี สามารถสร้างความสนใจให้แก่ นักลงทุนได้ 2.กลุ่มรัฐบาล ซึ่งโดยทั่วไปถ้ากิจการใดที่มีผลการดำเนินงานแสดงกำไรที่สูงมากอาจจะถูกจับตามองจากรัฐบาลว่าการดำเนินงานของกิจการมีการเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ ซึ่งกิจการอาจจะถูกตรวจสอบได้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น กิจการอาจจะต้องทำการจัดการกำไรเพื่อลดกำไรในงวดที่สูงจนเกินไป อาจจะมีประเด็นแย้งว่า กิจการที่มีขนาดใหญ่ขึ้นย่อมที่จะมีการควบคุมภายในที่ดี เพราะมีศักยภาพในการจ้างงาน สามารถแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างชัดเจน แต่ถ้าผู้บริหารของกิจการนั้นมีอำนาจมาก ก็อาจไม่สนใจในการควบคุมภายใน ซึ่งส่งผลให้พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามดุลยพินิจของผู้บริหารเท่านั้น

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยแยกกลุ่มตัวอย่าง เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) และ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ขนาดกิจการไม่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการจัดการกำไร อาจเนื่องมาจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) มีคุณภาพในการตรวจสอบบัญชีที่ไม่แตกต่างกัน เพราะสำนักงานสอบบัญชีที่อยู่ในกลุ่มนี้มีชื่อเสียงในด้านคุณภาพในการตรวจสอบบัญชีเป็นที่รู้จักและยอมรับทั่วโลก นอกจากนี้ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับรางวัลการเปิดเผยข้อมูลที่ดี ส่วนใหญ่แล้วก็จะรับบริการตรวจสอบบัญชีกับสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ผลการวิจัยพบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ขนาดกิจการมีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการจัดการกำไร อาจเนื่องมาจากชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ไม่เทียบเท่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ทำให้จำนวนลูกค้ามีไม่มากนัก ดังนั้นในการบริการตรวจสอบ

กิจการขนาดใหญ่อาจจะถือได้ว่าเป็นแหล่งรายได้หลักของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ก็ได้ ดังนั้น ผู้บริหารของกิจการจึงอาจมีอำนาจในการต่อรองกับสำนักงานสอบบัญชีในการยืดหยุ่นการตรวจสอบบัญชีบางรายการที่ผู้บริหารต้องการ นอกจากนี้ คุณภาพในการตรวจสอบและความพร้อมในบุคคลากรของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) อาจจะมีการแตกต่างกัน และในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไร ก็พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) มีจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm) ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็นได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) สามารถยับยั้งการเกิดการจัดการกำไรได้มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non – Big 4 Audit Firm)

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลตัดขวาง (Cross – Sectional Data) เป็นการพิจารณาเฉพาะรายปีเดียว อาจทำให้ผลการวิจัยอาจจะไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงได้อย่างถูกต้องทั้งหมด รวมถึงอาจจะมี ความบกพร่องในรายละเอียดบางส่วนของข้อมูลที่ได้รับจากฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
2. การคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร สำหรับแทนค่าการจัดการกำไร โดยใช้ตัวแบบของ Modified Jones 1991 อาจจะมีการคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ หรืออาจจะไม่ใช่ตัววัดค่าที่ดีที่สุด
3. ลักษณะของข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จะต้องทำการแปลงข้อมูลให้เป็นตัวแปร Dummy ก่อนที่จะนำเข้ามาในสมการถดถอยเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งลักษณะของการแปลงข้อมูลดังกล่าวอาจไม่สามารถสะท้อนถึงความหมายโดยแท้จริงได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ลงทุนและบุคคลทั่วไป

- จากผลการศึกษาที่พบว่าขนาดกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงโอกาสที่บริษัทจะทำการจัดการกำไร ดังนั้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลในงบการเงินในแง่มุมมองว่าไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลการดำเนินงานที่แสดงไว้ในงบการเงินเท่านั้น แต่ควรตระหนักถึงวิธีปฏิบัติทางการบัญชีของผู้บริหารด้วย เพราะวิธีการเลือกปฏิบัติทางการบัญชีของ

ผู้บริหารสามารถใช้เป็นช่องทางไปสู่การจัดการกำไรได้ ดังนั้น ก่อนที่จะให้ความเชื่อมั่นต่อผลการดำเนินงานที่แสดงในงบการเงินนั้น ก็ควรจะพิจารณาถึงวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่ผู้บริหารเลือกใช้ ด้วยว่าจะสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ในสถานการณ์ปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

- นอกจากนี้ จากผลการศึกษา ยังเป็นการเพิ่มข้อควรคำนึงสำหรับผู้ใช้อข้อมูลในงบการเงิน เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าควรจะพิจารณาข้อมูลในงบการเงินเป็นช่วงระยะเวลาหลาย ๆ ปี เพื่อให้สามารถพิจารณาถึงผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และสะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด เพราะอย่างไรแล้ว การจัดการกำไรก็จะต้องมีการสะท้อนผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในปีต่อ ๆ ไป

2. ผู้บริหาร

- จากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการเพิ่มแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจัดการกำไรแก่ผู้ใช้อข้อมูลในงบการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น การที่ผู้ใช้อข้อมูลในงบการเงินมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ก็ จะส่งผลให้ผู้บริหารจะต้องมีความระมัดระวังและไตร่ตรองมากขึ้น ในการเลือกวิธีปฏิบัติทางการบัญชี เพราะถ้าผู้ใช้อข้อมูลในงบการเงินเกิดความสงสัยในวิธีปฏิบัติทางการบัญชีของผู้บริหารแล้ว อาจส่งผลให้ผู้ใช้อข้อมูลเหล่านั้นมีความเชื่อถือต่อผลการดำเนินงานที่แสดงในงบการเงินลดลง

3. หน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพ

- จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขนาดสำนักงานสอบบัญชี จะพบว่า ขนาดสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร แต่ถ้าทำการศึกษาแยกกลุ่มระหว่างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) และ สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ขนาดกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไรก็พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) มีจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในการยับยั้งการจัดการกำไร ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวมีประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแล คือ เป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่หน่วยงานกำกับดูแลว่าคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชียังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลควรมีการตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานสอบบัญชีอย่างเข้มงวด เพื่อให้ทุก ๆ สำนักงานสอบบัญชีมีคุณภาพ

การปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกันหรือเหมือนกัน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลในงบการเงิน โดยที่ผู้ใช้ข้อมูลในงบการเงินไม่ต้องเกิดความกังวลใจว่าถ้างบการเงินที่ไม่ได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) แล้วจะเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

- นอกจากนี้หน่วยงานกำกับดูแลควรมีการวิเคราะห์ถึงวิธีทางเลือกปฏิบัติทางการบัญชีว่าวิธีการเลือกปฏิบัติใดที่มีความเหมาะสมในแต่ละธุรกิจและจะสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานได้ดีที่สุดในสภาวะการณ์ปัจจุบันและในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหาร หรือผู้สอบบัญชี

4. หน่วยงานกำกับดูแลกิจการตลาดทุน

- จากผลการศึกษาที่พบว่าขนาดกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงโอกาสที่บริษัทจะทำการจัดการกำไร ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลที่ให้ความรู้แก่ผู้ลงทุนควรให้ผู้ลงทุนตระหนักถึงความสำคัญของวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่ผู้บริหารเลือกใช้ด้วยว่าสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานได้ดีในสภาวะการณ์ปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งจากข้อเสนอแนะดังกล่าว ก็น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ลงทุนคำนึงถึงเรื่องนี้มากขึ้น เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงแก่ผู้ลงทุนที่ใช้ข้อมูลในงบการเงินประกอบการตัดสินใจ

5. สำนักงานสอบบัญชี

- จากผลการวิเคราะห์แยกกลุ่มระหว่างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) และ สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) ขนาดกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) พบว่า ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไรก็พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) มีจำนวนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในการยับยั้งการจัดการกำไร ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นเป็นประโยชน์แก่สำนักงานสอบบัญชีในการเพิ่มข้อควรตระหนักถึงคุณภาพการปฏิบัติงานที่ยังมีความแตกต่างกันระหว่างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4 Audit Firm) กับสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non - Big 4 Audit Firm) ซึ่งอาจจะส่งผล

ถึงการได้รับความเชื่อถือจากผู้ให้ข้อมูลในงบการเงินด้วย ดังนั้น สำนักงานสอบบัญชีจึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพที่ทัดเทียมกันในทุก ๆ ขนาดสำนักงานสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยทางด้านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการ กับการจัดการกำไร ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยวัดค่าการจัดการกำไรจากรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณจากตัวแบบของ Modified Jones 1991 โดยปัจจัยที่มุ่งเน้นในการศึกษา ได้แก่ ขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการ และปัจจัยควบคุม ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการเงิน หนี้สินระยะยาวที่เพิ่มขึ้น การเติบโตของยอดขาย การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรขาดทุน ซึ่งรวบรวมจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย จึงอาจทำให้ปัจจัยยังไม่ครอบคลุมปัจจัยทั้งหมดที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

สำหรับงานวิจัยในอนาคตครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปในอนาคตอาจลองปรับเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กลุ่มบริษัทที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ เพื่อดูผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าจะยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

2. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะ 2 ปัจจัย ได้แก่ ขนาดสำนักงานสอบบัญชี ขนาดกิจการ ในการศึกษาครั้งต่อไปในอนาคต อาจจะศึกษาในปัจจัยอื่นที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร เช่น ระยะเวลาความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานสอบบัญชีกับบริษัทลูกค้า

3. จากข้อจำกัดในการวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดค่าการจัดการกำไร ในการศึกษาต่อไปในอนาคตอาจลองปรับเปลี่ยนการวัดค่าตัวแปรตามเป็นวิธีอื่นที่อาจจะมีความเหมาะสมกว่า การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อดูผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าจะยังคงเป็นเหมือนผลการศึกษาเดิมหรือไม่อย่างไร